

รายงานฉบับสมบูรณ์

(Final Report)

โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง
The Integrative research for increase efficiency of growing organic
vegetables in the Royal Project Areas

แผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง

โดย

นิตยา โนคำ และคณะ

สนับสนุนทุนวิจัยโดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง
The Integrative research for increase efficiency of growing organic
vegetables in the Royal Project Areas

แผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง

คณะผู้วิจัย

สังกัด

นางสาวนิตยา โนคำ

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสาวเพชรดา อยู่สุข

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสาวหนึ่งฤทัย บุญมาลา

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสาวชีรณัช กาบบัว

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

กันยายน 2564

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย โครงการวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง ขอขอบคุณเกษตรกร ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ขอขอบคุณนายชาติชาย เลาเสมอ นักวิชาการ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ที่ให้คำปรึกษา และร่วมดำเนินงานทดสอบและปรับปรุง พันธุ์ ขอขอบคุณบุคลากรของ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัย อำนวยความสะดวก และช่วยเหลืองานวิจัยนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทีมงานผักอินทรีย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลงานวิจัย

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2564

คณะผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการ

ชื่อภาษาไทย	นางสาวนิตยา โนคำ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Miss Nittaya Nokham
คุณวุฒิ	ปริญญาโท
ตำแหน่ง	นักวิจัย
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8498 ต่อ 3205, 3206 โทรสาร 0-5332-8494
E-mail:	nunoo.jaa@gmail.com

2. นักวิจัย

2.1 ชื่อภาษาไทย	นางสาวเพชรดา อยู่สุข
ชื่อภาษาอังกฤษ	Miss Pedcharada Yusuk
คุณวุฒิ	ปริญญาเอก
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัย
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8498 ต่อ 3202 โทรสาร 0-5332-8494
E-mail:	npedcharada@hrdi.or.th

2.2 ชื่อภาษาไทย	นางสาวหนึ่งฤทัย บุญมาลา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Miss Nuengruethai Boonmala
คุณวุฒิ	ปริญญาโท
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่โครงการ
หน่วยงาน	สำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8496-8 ต่อ 3205, 3206 โทรสาร 0-5332-8494
E-mail	nuengruethai_316@hotmail.com

2.3 ชื่อภาษาไทย	นางสาวชีรณัช กาบบัว
ชื่อภาษาอังกฤษ	Miss Shiranut Kabbua
คุณวุฒิ	ปริญญาตรี
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่โครงการ
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8498 ต่อ 3205, 3206 โทรสาร 0-5332-8494
E-mail :	sheranutk@gmail.com

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะผู้วิจัย	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทคัดย่อ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการศึกษา	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	3
พืชตระกูลกะหล่ำ (<i>Brassicae</i>)	3
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชตระกูลกะหล่ำ (<i>Brassica sp.</i>)	3
การออกดอกของพืช	4
ปัจจัยที่มีผลต่อการชักนำการออกดอก	4
การใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตในการชักนำการออกดอกของพืช	4
การปรับปรุงพันธุ์ผักอินทรีย์ในพืชตระกูลกะหล่ำ (<i>Brassica sp.</i>)	6
ลักษณะการผสมตัวเองไม่ติด (Self-incompatibility) ของพืชตระกูลกะหล่ำ (<i>Brassica sp.</i>)	8
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	9
บทที่ 4 ผลการทดลอง	14
กิจกรรมที่ 1 การทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลีและผักกาดหัวภายใต้ระบบอินทรีย์	14
กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิธีการชักนำการออกดอกและติดเมล็ดของกะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจอินทรีย์	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 วิจัยและผลการวิจัย	31
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย	34
เอกสารอ้างอิง	36

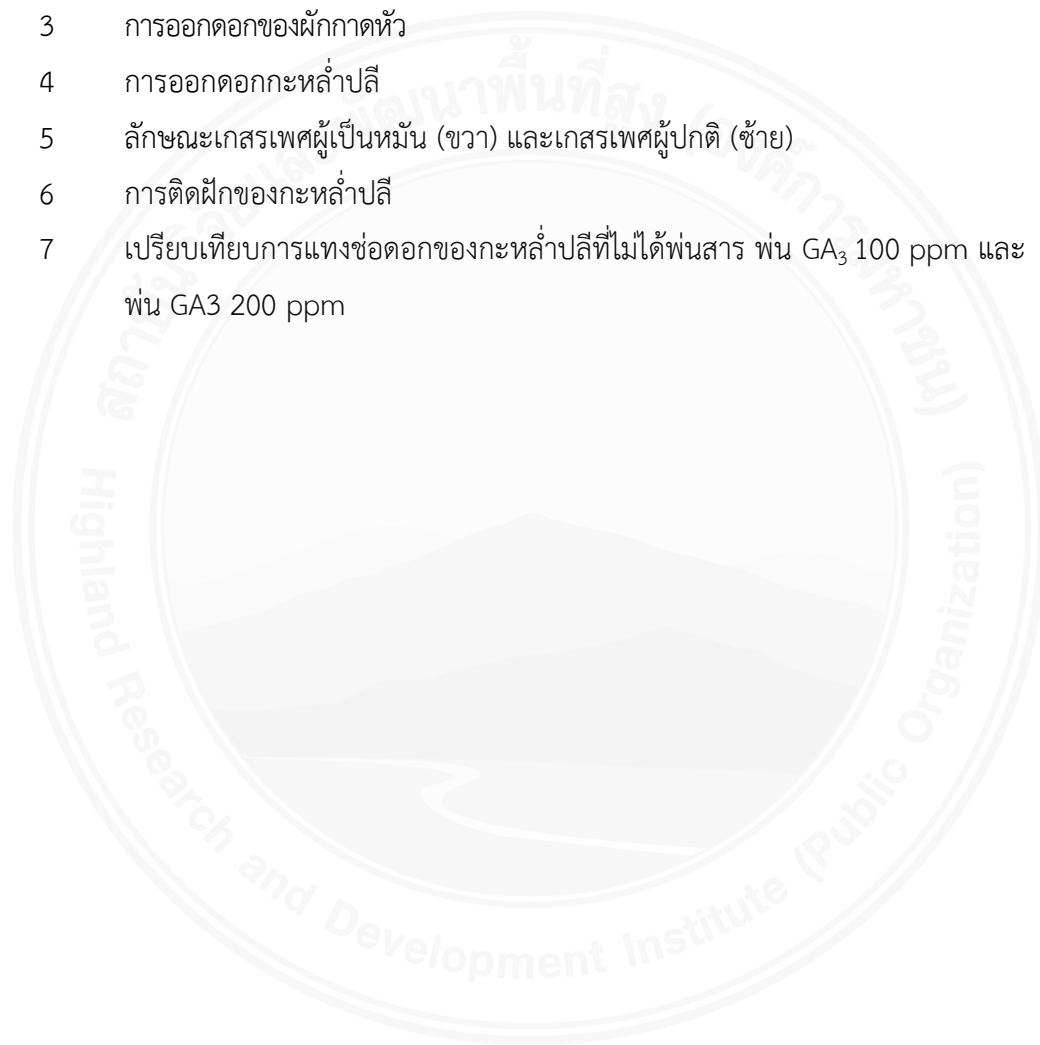
สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะของพันธุ์ฝักกาดขาว 14 เบอร์ ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นพ่อ-แม่พันธุ์สำหรับใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ในรุ่น F5	14
2	น้ำหนักต่อหัวและอายุการเก็บเกี่ยวของฝักกาดขาวปลีรุ่น F4 จำนวน 30 เบอร์ ที่ทำการทดสอบ ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง	17
3	การเจริญเติบโตและผลผลิตของฝักกาดขาวปลีรุ่น F4 จำนวน 30 เบอร์ ที่ทำการทดสอบพันธุ์ ณ สถานีเกษตรหลวงปางดะ	19
4	น้ำหนักต่อหัว และอายุการเก็บเกี่ยวของฝักกาดหัวรุ่น F4 จำนวน 3 เบอร์ ที่ทำการทดสอบ ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง	22
5	การเจริญเติบโตและน้ำหนักผลผลิตของฝักกาดหัวรุ่น F5 จำนวน 3 เบอร์ ที่ทำการทดสอบ ณ สถานีเกษตรหลวงปางดะ	23
6	ลักษณะของพันธุ์กะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจ 7 พันธุ์	25
7	การเจริญเติบโตและขนาดหัวของกะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจพันธุ์ทดสอบ	26
8	ผลของพันธุ์และฮอร์โมน ที่ส่งผลต่ออัตราการติดดอกของกะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจทั้ง 7 พันธุ์	28
9	น้ำหนักเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากพ่อ-แม่พันธุ์กะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจทั้ง 7 พันธุ์	30

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แปลงปรับปรุงพันธุ์ฝักกาดขาวปลี ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง	18
2	ฝักกาดหัว 3 พันธุ์ทดสอบเทียบกับพันธุ์การค้า	21
3	การออกดอกของฝักกาดหัว	22
4	การออกดอกกะหล่ำปลี	27
5	ลักษณะเกษตรกรผู้เป็นหมัน (ขวา) และเกษตรกรผู้ปกติ (ซ้าย)	27
6	การติดฝักของกะหล่ำปลี	28
7	เปรียบเทียบการแทงช่อดอกของกะหล่ำปลีที่ไม่ได้พ่นสาร พ่น GA ₃ 100 ppm และ พ่น GA3 200 ppm	33

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง ได้ดำเนินงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลี รุ่น F4 และผักกาดหัว รุ่น F5 ภายใต้ระบบอินทรีย์ และ 2) เพื่อศึกษาวิธีการชักนำการออกดอกของกะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีพันธุ์สำหรับปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ ลดต้นทุนการผลิต และเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรตลอดทั้งปี

โดยในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 การทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลีและผักกาดหัวภายใต้ระบบอินทรีย์ พบว่า การทดสอบในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ สามารถคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลีรุ่น F4 ได้จำนวน 14 เบอร์ คาดว่าจะได้เมล็ดพันธุ์ปริมาณ เท่ากับ 17 กรัม ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีมีแนวโน้มที่จะมีอายุการเก็บเกี่ยวที่สั้น เหมาะกับการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อหลีกเลี่ยงการระบาดของโรคและแมลง นำมาใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ในการปรับปรุงพันธุ์ในรุ่น F5 และผักกาดหัว สามารถคัดเลือกพันธุ์จากรุ่น F5 ได้จำนวน 3 เบอร์ เนื่องจากทั้ง 3 เบอร์ มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน และมีการกระจายตัวภายในพันธุ์ค่อนข้างน้อย จึงคัดเลือกและนำมาใช้ปรับปรุงพันธุ์รุ่น F6 ต่อไป เพื่อลดการกระจายตัวของลักษณะพันธุ์ลง และเพิ่มลักษณะเด่นของพันธุ์ให้มากขึ้น คาดว่าสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ปริมาณ เท่ากับ 250 กรัม ในส่วนของการทดสอบในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ สามารถคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลีได้ จำนวน 7 เบอร์ คาดว่าได้เมล็ดพันธุ์รุ่น F5 จำนวน 10 กรัม และผักกาดหัว จำนวน 2 เบอร์ คาดว่าจะได้เมล็ดพันธุ์ในรุ่น F6 จำนวน 210 กรัม กิจกรรมที่ 2 การศึกษาวิธีการชักนำการออกดอกและติดเมล็ดของกะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีรูปหัวใจอินทรีย์ ในกิจกรรมนี้ได้ทำการรวบรวมพันธุ์กะหล่ำปลี จำนวน 4 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ Robust 133, Tropic ace, TAKII และซ้าง พบว่า พันธุ์ TAKII มีขนาดของหัวและน้ำหนักต่อหัวเฉลี่ยมากที่สุด และกะหล่ำปลีรูปหัวใจ จำนวน 3 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ Tokita, Known you และ Cape horn พบว่า พันธุ์ Tokita มีขนาดของหัวและน้ำหนักต่อหัวเฉลี่ยมากที่สุด ในส่วนของวิธีการชักนำการออกดอก พบว่า การใช้ฮอร์โมนต้า 5 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 45-50 วัน ร่วมกับการฉีดพ่น GA₃ ความเข้มข้น 100 และ 200 ppm สามารถชักนำให้กะหล่ำปลีสามารถแทงช่อดอกได้ และทำให้การแทงช่อดอกเร็วและสม่ำเสมอมากขึ้น เมื่อผสมเกสร พบว่า พันธุ์ Tropic ace มีลักษณะเกสรเพศผู้เป็นหมัน ในการผลิตเมล็ดพันธุ์สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ รวมทั้งหมด 61.8 กรัม แบ่งเป็น กะหล่ำปลี 59.5 กรัม จาก 6 คู่ผสม ได้แก่ 1) TAKII x ซ้าง 2) ซ้าง x TAKII 3) Robust 133 x ซ้าง 4) ซ้าง x ซ้าง 5) TAKII x TAKII 6) Tropic ace x Tropic ace และกะหล่ำปลีรูปหัวใจ 2.3 กรัม จาก 2 คู่ผสม ได้แก่ cape horn x tokita และ tokita x tokita

คำสำคัญ: ผักอินทรีย์ การปรับปรุงพันธุ์ ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว กะหล่ำปลี